

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Вченої ради

Факультету іноземних мов

доц. Сулим В.Т.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

галузі знань	03 Гуманітарні науки
спеціальності	035 Філологія
спеціалізації	035.05 Романські мови та літератури (переклад включно)
освітньої-професійної програми	Французька мова та література
факультету	іноземних мов

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

2016 – 2017

Вступ до літературознавства. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів першого курсу за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.05 Романські мови та літератури (переклад включно), факультету іноземних мов. - Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2016 . – 9 с.

Розробник: **Мацевко-Бекерська Лідія Василівна, д.ф.н.**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світової літератури факультету іноземних мов

Протокол № 1 від 30 серпня 2016 р.

Завідувач кафедри світової літератури проф. Л.В.Мацевко-Бекерська

30 серпня 2016 р.

Затверджено рішенням Вченої ради факультету іноземних мов

Протокол № 1 від 30 серпня 2016 р.

©Л.Мацевко-Бекерська, 2016

1. Опис навчальної дисципліни
(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни
“Вступ до літературознавства”)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна
Модулів 2	Спеціальність 035 Філологія	<i>Рік підготовки:</i> 1-й
Змістових модулів 2	Спеціалізація 035.05 Романські мови та літератури (переклад включно)	
Загальна кількість годин 90		<i>Семестр</i> 1-й
		<i>Лекції</i> 26 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Практичні заняття 6 год.
		<i>Самостійна робота</i> 58 год.
		Вид контролю: іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

МЕТА

Навчальний курс "Вступ до літературознавства" є однією із загальнометодологічних дисциплін, які покликані сформулювати цілісну систему філологічного мислення та фахового аналізу художньо-літературних явищ.

Зміст пропонованого курсу передбачає короткий виклад історії літературознавства, ознайомлення із специфічними ознаками одного з видів мистецтва – словесного та необхідними складовими літературознавчого аналізу.

Теоретичні положення курсу спираються на знання, здобуті за час опанування програм шкільних курсів "Українська література" та "Зарубіжна література".

Цей курс розрахований на студентів спеціальності „філологія” І курсу педагогічних спеціальностей, і саме тому в ньому важливе місце посідає проблема цілісного аналізу літературних фактів. Передбачається, зокрема, вивчення філософського, історичного та компаративного контекстів, засвоєння теоретичного інструментарію, залучення до осмислення та аналізу творів різних періодів, напрямів та шкіл.

Засвоєння однієї із загальнотеоретичних базових дисциплін філологічної освіти відбувається в комплексі лекційних і семінарсько-практичних занять на основі самостійного опрацювання методологічних матеріалів.

Зміст програми курсу спрямований на:

- осмислення найзагальніших теоретичних положень літературознавства;
- розуміння специфіки літератури як одного із видів мистецтва;
- знання основних етапів становлення та розвитку літературознавчої науки;
- засвоєння категорій літературного розвитку;
- бачення системності літератури в комплексі родових, жанрових і видових дефініцій;
- відпрацювання навиків поетикального аналізу;
- формування системи дослідження художньої мови літературного твору;

- засвоєння основ версифікації;
- розуміння засадничих аспектів літературного процесу, його диференціації та основних виявів.

Пропонована програма поєднує деякі пріоритети курсу. З одного боку, поглиблює основи теоретичних знань, наявні у студентів-першокурсників. З другого – формує філософсько-естетичний та культурологічний контексти для кваліфікованого літературознавчого мислення. Друга частина – завдання для практичного літературознавчого аналізу, які сприятимуть розвиткові навиків та умінь цілісного дослідження літературно-художнього матеріалу. Третя частина програми дозволяє проводити своєчасну діагностику та корекцію навчальних досягнень студентів, виявити найбільш складні для вивчення питання та визначити спосіб оптимального засвоєння матеріалу.

"Вступ до літературознавства" розрахований на 36 годин аудиторних занять і передбачає самостійне практичне дослідження літературного матеріалу. Вивчення основного курсу завершується іспитом.

Завдання пропонованого методичного матеріалу полягає у систематизації основ сучасної теоретико-літературної думки та формуванні комплексу навиків літературного аналізу в його складності й багатовимірності.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- основні концептуальні положення з історії та методології літературознавства;
- специфіку літератури як виду мистецтва;
- ключові концепти літературознавчої генології;
- ознаки системності літератури;
- параметри поетики літературного твору;
- основні рівні стилістики художнього тексту;
- закономірності літературного процесу.

вміти:

- аналізувати історичні аспекти літературознавства;
- досліджувати літературний твір в параметрах основних видів мистецтва;
- проводити цілісний літературознавчий аналіз художнього явища,
- досліджувати поетику літературного твору;
- аналізувати тенденції літературного процесу.

3. Програма навчальної дисципліни

Вступ.

Змістовий модуль I. Історико-літературні та генологічні аспекти літературознавства

Тема 1. Літературознавство як наука

1. Літературознавство як комплекс дисциплін про специфіку художньої літератури.
2. Проблема термінології (філологія, наука про літературу, літературознавство, теорія літератури).
3. Філологічний контекст літературознавства.
4. Об'єкт і предмет літературознавства.
5. Зв'язок літературознавства та інших гуманітарних дисциплін.
6. Основні літературознавчі дисципліни. Полемічне трактування літературної критики, текстології та компаративістики вітчизняним і зарубіжним літературознавством.
7. Допоміжні літературознавчі дисципліни.

Тема 2. Література: специфіка та функціонування

1. Специфіка, предмет і призначення художньої літератури. Мистецтво як естетична субстанція та пізнавальна дійсність, вияв авторської емоційності. Походження та види мистецтва. Література як вид мистецтва.
2. Поняття про художній світ, умовність, життєподібність.

3. Художній образ. Образ і знак. Структура художнього образу. Види образів. Співвідношення образу і поняття. Образ і художня мова. Мовлення як предмет зображення. Проблема: образ – художня правда та художня умовність. Автологічний та металогічний образ. Способи класифікації художніх образів. Художнє узагальнення.

4. Герменевтичні аспекти літератури. Розуміння та інтерпретація. Діалогічність побутування літератури. Читач та автор. Присутність читача у творі. Літературні ієрархії та їхня специфіка. Теорії рецептивної естетики.

5. Основні функції літератури.

6. Суспільне значення літератури, зв'язок з іншими формами суспільної свідомості. Культурологічний контекст літератури. Національна сутність і самобутність. Самобутність мистецтва та літератури. Значення та функціонування літератури в постколоніальних суспільствах.

Тема 3. Основні етапи і школи в історії літературознавства

1. Витоки і становлення літературознавства. Проблеми естетики і теорії літератури у філософських концепціях античної Греції та Риму, а також у країнах Сходу.

2. Герменевтичний вимір літературознавчої думки в добу середньовіччя. Перші українські літературознавчі ідеї.

3. Літературознавчий поступ нового часу. Проблеми смислу та його розуміння у теоретичних працях.

4. Естетика та літературознавство епохи Відродження (XV–XVI ст.). Зasadничі ідеї універсального гуманізму та антропоцентризму. Вплив постулатів Відродження на українську літературу та розвиток теоретичної думки. Латиномовні поетики XVII–XVIII ст.

5. Основні положення теорії бароко (кінець XVI–XVIII ст.), її елементи в українській науці про літературу.

6. Раціоналізм та нормативність естетики класицизму. Ієрархічний канон літератури, поняття про елітарність мистецтва, галерея поетичних кодексів (вплив Н.Буало). Рефлексії в українському літературознавстві.

7. Доба Просвітництва в історії становлення літературознавства. Діяльність Г.Сковороди. Проблеми теорії літератури в німецькій класичній філософії.

8. Основні літературознавчі школи XIX–XX ст. Міфологічна школа, її філософська основа, розвиток у працях українських вчених. Романтичні тенденції українського літературознавства XIX ст. Погляд на літературу Т.Шевченка. Біографічна школа, культурно-історична школа, порівняльно-історична школа (літературознавча компаративістика), психологічний напрям. Літературознавчі ідеї І.Франка та Лесі Українки. Функціонально-естетичний метод, духовно-історична школа, філологічний метод і його новочасні розгалуження. Інтуїтивізм у літературознавстві. Формальний метод як продовження ідей філологічної школи. Естетика і теоретичні принципи соцреалізму.

9. Розвиток українського літературознавства у XX ст.

10. Основні напрями сучасного літературознавства (феноменологія, філософська герменевтика, психологізм, неоміфологізм, архетипна критика, структуралізм, семіотика, екзистенціалізм, "нова критика", рецептивна естетика, постмодернізм та його основні течії, деконструктивізм, феміністична критика, інтертекстуальні методика, постколоніалізм, національно-екзистенційні ідеї та деякі інші напрями).

Тема 4. Літературний розвиток

1. Проблема термінологічних визначень: метод, школа, течія, напрям, стиль.

2. Авторська домінанта в художній творчості. Типи творчості. Поняття творчої манери. Творчий метод.

3. Категорія стилю в літературознавстві. Ідеостиль і стиль літературного твору (стилєтвірні фактори і носії стилю). Взаємодія стилів. Поняття про національні стильові школи та стилі національних літератур. Концепція стилів Д.Чижевського.

4. Літературний напрям, чинники, що його визначають. Літературний напрям як основа літературної періодизації.

5. Основні літературні напрями: бароко, класицизм, реалізм, модернізм, різновиди модернізму, своєрідність українського модернізму, співвідношення: модернізм і декаденс, модернізм і

авангардизм. Постмодернізм – філософська основа, засадничі принципи, рефлексії в українській літературі.

Тема 5. Література як система

1. Загальне поняття про роди та жанри.
2. Визначення термінів – генологія, генерика. З історії генології.
3. Походження літературних родів. Категорії ліричного, епічного і драматичного як родові ознаки літератури.
4. Літературний вид як один зі ступенів класифікації родової форми.
5. Загальна характеристика літературних родів.
6. Літературний жанр: поняття "жанр" та "змістова форма жанру". Жанрові структури, канони та системи
7. Епос: Характерні ознаки, жанри та їх різновиди.
8. Лірика: особливості та можливості, жанри та жанрові різновиди. Параметри класифікації лірики.
9. Драма: особливості творення художнього світу, основні жанри.
10. Суміжна родові та жанрові утворення. Позародові форми.
11. Термінологічне різнотлумачення у генериці.

Змістовий модуль II. Поетика літературного твору. Літературний розвиток.

Тема 1. Поетика літературного твору.

1. Основні терміни та поняття поетики. Поділ: макропоетика і мікропоетика.
2. Структура художнього твору, зміст і форма як філософські категорії та як чинники цілісності твору.
3. Поняття "літературний твір", "літературно-художній твір". Твір і текст. Філологічне, культурологічне, структуральне та постмодерністське розуміння тексту.
4. Літературний твір – творчий процес – психологія творчості.
5. Компоненти змісту літературного твору.
6. Компоненти форми літературного твору. Поділ на зовнішню та внутрішню форми.
7. Змістова організація літературного твору та його сенс. Сенс твору та його інтерпретація. Історико-культурологічні рефлексії над смислом.
8. Зовнішня форма літературного твору: загальні зауваги.
9. Аналіз компонентів внутрішньої форми. Поняття про архітекtonіку та композицію твору.
10. Світ літературного твору. Персонаж і система персонажів. Система образів літературного твору.
11. Неавторське слово, основні види.
12. Принципи аналізу літературного твору. Інтерпретація, її методи.

Тема 2. Мова художнього твору

1. Мова як засіб комунікації і як художня модель. Естетична функція мовлення.
2. Специфіка літературного спілкування. Структура художньої комунікації.
3. Літературна мова і мова художньої літератури: відмінності у структурі, смислі та функціях.
4. Ейдологічна функція художньої мови.
5. Автологія та інокомовлення.
6. Мовлення автора і мовлення дійових осіб.
7. Принцип організації художнього мовлення.
8. Лексичний рівень художньої мови (архаїзми, історизми, варваризми, екзотизми, старослов'янізми, діалектизми тощо). Лексика: конкретна та абстрактна, нейтральна та емоційно забарвлена. Словотвірний рівень художньої мови.
9. Тропи (епітет, порівняння, метафора, метонімія, синекдоха, перифраз, евфемизм, автономазія, асоціонізм, іронія, гіпербола, літота).
10. Синтаксичний рівень художньої мови (фігури).
11. Фоніка.

Тема 3. Версифікація

1. Термінологічне визначення понять ритміка, віршознавство, метрика, ритм, метр, вірш тощо.
2. Мова прозова і мова віршова.
3. Антична система віршування.

4. Силабічна система віршування.
5. Силабо-тонічна система віршування.
6. Стопа. Двоскладові та трискладові розміри силабо-тонічного віршування. Пірихій. Спондей. Дольники. Довільне силабо-тонічне віршування. Маловживані розміри.
7. Фольклорне віршування.
8. Верлібр.
9. Рима. Види рим.
10. Способи римування віршів. Білий вірш. Сонет. Вінок сонетів. Октава.
11. Строфіка. Основні ознаки строфи. Прості та канонізовані строфи.
12. Цілісний аналіз поетичного твору (план-схема).

Тема 4. Літературний процес

1. Літературне життя, його основні складові та учасники. Синхронний та діахронний виміри літературного процесу.
2. Літературний процес у теоретико-літературному та історико-літературному вивченні.
3. Літературний процес та прогрес.
4. "Зовнішні" та "внутрішні" фактори розвитку літератури. Традиції і новаторство.
5. Константно-атрибутивне та історично-змінне у розвитку літератури.
6. Проблеми типологізації літературних явищ, творчості, творів.
7. Динаміка і стабільність у розвитку світової літератури.
8. Стадіальність розвитку літератури.
9. Диференціація літературного процесу.
10. Літературні спільноти і художні системи XIX–XX ст.
11. Проблема періодизації літературного процесу. Питання "неповноти" української літератури.
12. Регіональна та національна специфіка літератури. Міжнародні літературні зв'язки.
13. Ключові терміни теорії літературного процесу.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Семінарські та практичні заняття	Самостійну роботу	Індив. роботу
Змістовий модуль I.				
Історико-літературні та генологічні аспекти літературознавства				
Тема 1. Літературознавство як наука	2		30	
Тема 2. Література: специфіка та функціонування	4			
Тема 3. Основні етапи і школи в історії літературознавства	2			
Тема 4. Літературний розвиток	4			
Тема 5. Література як система	4			
Змістовий модуль II.				
Поетика літературного твору. Літературний розвиток.				
Тема 1. Поетика літературного твору.	4	2	28	
Тема 2. Мова художнього твору	2	2		
Тема 3. Версифікація	2	2		
Тема 4. Літературний процес	2			

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Іван Франко Із секретів поетичної творчості // Франко І. Зібрання творів: у 50-ти т.т. – К., 1981. – Т.31. – С. 45-119 (конспект).	10
2	Микола Євшан Суспільний та артистичний елемент творчості // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К., 1998. – С.18-24 (конспект).	5
3	Богдан-Ігор Антонич. Національне мистецтво. Між змістом і формою // Антонич Б.-І. Твори. – К., 1998. – С476-483 (конспект).	5
4	Ортега-і-Гасет Х. Дегуманізація мистецтва // Вибрані твори. – К., 1994. – С. 238-272 (конспект).	10
5	Аналіз поетики прозового твору.	5
6	Аналіз вірша за схемою.	5
7	Домашні завдання за темами лекцій.	18
Разом		58

6. Методи контролю

Письмовий колоквіум, тестові завдання (модуль 1,2), письмовий тест (підсумковий), іспит (усний).

7. Розподіл балів, що присвоюються студентам

(згідно із системою рейтингового та кредитно-модульного обліку успішності студентів факультету іноземних мов)

Вид контролю	Тема	Форма проведення
Поточний контроль	Літературознавство як наука. Специфіка та функціонування літератури. Літературно-художній образ. Основні етапи та школи в історії літературознавства.	Письмовий колоквіум
	Поетика. Стилїстика.	Практична робота
Модульний контроль	Історія та методологія літературознавства.	Тест, відповідь на розгорнуті питання
	Поетика літературного твору. Мова художнього твору. Літературний процес.	

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ:

Загальна кількість балів за семестр – 100			
Поточний контроль	Модульний контроль	Трансформація сумарної оцінки через коефіцієнт у бали	
5 + 5 = 10	5 + 5 = 10	20 * 2,5 = 50	Обов'язкове складання іспиту або заліку
4 + 5 = 9	5 + 4 = 9	18 * 2,5 = 45	
4 + 4 = 8	4 + 4 = 8	16 * 2,5 = 40	
3 + 4 = 7	4 + 3 = 7	14 * 2,5 = 35	
3 + 3 = 6	3 + 3 = 6	12 * 2,5 = 30	
3 + 2 = 5	2 + 3 = 5	10 * 2,5 = 25	Обов. перескл. модуля

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: Університету , національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	Зараховано
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

8. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма з курсу.
2. Завдання для самостійної роботи.
3. Збірник завдань для повторення, контролю та самоконтролю.

9. Рекомендована література

Базова

1. Абрамович Г.А. Введение в литературоведение.– М., 1979.
2. Бандура О. Теорія літератури: Посібник для вчителя.– К., 1969.
3. Безпечний І. Теорія літератури.– Торонто, 1984.
4. Волинський П.К. Основи теорії літератури.– К., 1967.
5. Вступ до літературознавства. Хрестоматія: Навчальний посібник / Упоряд. Н.І.Беднарська. – К.: Либідь, 1965. – 256с.
6. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури.– К., 2001.
7. Гуляев Н.А. Теория литературы.– М., 1997.
8. Літературознавчий словник-довідник.– К., 1997.
9. Литературный энциклопедический словарь.– М., 1987.
10. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства.– К., 1998.
11. Українська літературна енциклопедія: У 5 т.– К., 1988–1995.- Т.1-3.
12. Уэллек Р., Уорен О. Теория литературы.– М., 1978.

Допоміжна

1. Белецкий А.И. В мастерской художника слов.– М., 1989.
2. Брюховецький В. Специфіка і функції літературно-критичної діяльності.- К.,1986.
3. Домбровський В. Українська стилістика й ритміка. Українська поезика.– Мюнхен, 1993.
4. Коцюбинська М. Література як мистецтво слова.– К., 1965.
5. Ласло-Куцюк М. Засади поезики.– Бухарест, 1983.
6. Ласло-Куцюк М. Питання української поезики.– Бухарест,1972.
7. Марко В. Основи аналізу літературного твору.– Кіровоград, 1997.
8. Наєнко М. Українське літературознавство: школи, напрями, тенденції.– К., 1997.
9. Парандовський Я. Алхімія слова.– К., 1993.
10. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки / За ред. М.Зубрицької.– Вид. 2-е, доповнене.– Львів, 2002.
11. Фролова К. Цікаве літературознавство.– К., 1991.